

DEL NOSTRE ARXIU

Coincidència

Quan morí el faquir Kapila, tenia olor de santedat. Allò era ascetisme veritable. Si el no menjar, ni beure, i el no dormir, el deixuplinar-se el cos, convertint-lo en veritable esquelet, el fugir de tot contacte amb l'aigua, l'escombrar amb la seva barba venerable la pols dels camins, el deixar créixer les ungles en forma de tirabuixó, el passar-se la vida en extàtica contemplació del propi llombrícol, són coses útils per a la consecució de la benaventurança, bé es pot assegurar que el beneït Kapila, despullat i descalç, passà, al mateix moment de morir, a incorporar-se a la substància universal, sense que, per a arribar al desitjat Nirvana, li fos precís, a l'ànima del savi, descarregar-se dels seus pecats, sofrir els rigors de la metempsicosis, habitant successivament el cos d'un tigre ferotge o de qualque altre ésser inferior.

La última voluntat del sant home omplí els seus deixebles de consternació i espant. Es el cas que Kapila havia consignat en nombrosos manuscrits els resultats de les seves meditacions referents a les coses eternes, els diàlegs amb els esperits i les seves revelacions sobre el món invisible. En morir, donà ordre de que tots els seus manuscrits fossin cremats i que les cendres fossin depositades damunt la seva tomba. Es tornaven boigs els seus admiradors pensant sobre el motiu de tan estranya prescripció. ¿Per què destruir aquells dons inefables de saviesa? ¿Per què anihilar d'aquesta manera els fruits de tants anys de visions celestials i èxtasis pietosos? ¿Es que Kapila no considerava els homes dignes de rebre les seves ensenyances? Un dialèctic prematur va reprovar al místic cenobita la incoseqüència d'haver escrit el que després manà que cremessin. Un burleta va celebrar la pensada assegurant que més de quatre escriptors farien un bon servei a la seva fama seguint tan discret exemple i exercint així sobre les seves obres una espècie de prèvia censura respectant la posteritat.

La voluntat de Kapila era massa respectada per a no ésser obeïda. Els seus escrits tingueren la mateixa sort que tindran els nostres el dia que mani En Mella. Un sol manuscrit es lliurà de la incineració i sostret hàbilment d'entre les cendres per un dels deixebles del savi, essent conservat després com un preciós tresor, que passà d'hereu a hereu.

Heus ací el què contenia el manuscrit del famós faquir:

«Brama no és el bé, Brama no és el mal. Impassible, immutable, imperturbable, assisteix, des de la seva eternitat, a l'etern canvi de les coses, al moviment constant dels fets, sense que el bé li interessi, sense que el mal l'afecti, testimoni indiferent

dels canvis de la vida, el curs de la qual continuament contempla com el riberenc veu passar el corrent del riu.

El bé s'anomena Vichnú, geni de la vida, de la llum, de la pau, de l'amor, de la fecunditat i del plaer.

«El mal s'anomena Siva, geni de la mort, de les tenebres, de la guerra, de l'odi, de la esterilitat, de l'enfermetat i de la dolor.

Però ni Siva ni Vichnú no poden res sense el permís de Brama. Quan la primavera sembla de flors el camp, o la idea neix en la ment del savi, o l'amor fecunda en el sí d'una casta donzella, és perquè Brama ho ha volgut. Quan la pedregada destrueix els camps i la pesta arrasa les ciutats i la dolor fereix els membres, i la discòrdia regna entre els homes, és perquè ho ha consentit Brama. La fulla no es mou en l'arbre sense el seu permís.

Un dia Siva i Vichnú s'agenollaren simultàniament davant de Brama.

— ¿Què vols? — va preguntar Brama al principi del bé.

— Senyor. — va dir Vichnú — he inventat un instrument que farà la felicitat del llinatge humà; per ell, l'abundor regnarà en la terra; servirà al treball d'estímul i de premi, excitarà a la laboriositat, engendrarà la previsió, fortificarà la prudència; per ell, els homes es posaran en relació i les nacions es posaran d'acord; serà el talismà de la pau. En ell, trobaran el mitjà adequat els més nobles afectes de l'ànima: l'amor, la gratitud, la caritat. Serà el puntal més ferm de les humanes societats i el propulsor més poderós de l'avenç dels pobles.

— ¿Què vols? — va preguntar Brama al principi del mal.

— Senyor, — digué Siva — jo he inventat un instrument que farà la desgràcia del llinatge humà. Per ell, la discòrdia regnarà entre els homes; per ell es remouran les nacions en inacabables guerres; per ell, el pare renegarà del fill, aquest del pare, el germà de l'altre germà, i la muller del seu marit. Per ell, seran possibles la cobdícia, el lladrocini, l'avarícia, l'estafa, la usura. Els vicis trobaran tots en ell llur mèrit. Serà també el premi de la traïció de l'home i de la prostitució de la muller. Ell farà del cor humà un niu de víbores; ell infondrà l'orgull en moltes ànimes i l'enveja en les restants. Ell engendrarà en qualques individus la arrogància i en els altres el servilisme; ell bategarà en el fons de tots els desastres i serà la causa eficient de tots els cataclismes socials.

— ¿Quin és el teu invent? — preguntà Brama a Vichnú. Vichnú emmudí. — ¿En què consisteix? — preguntà Brama a Siva. Siva no digué aquesta boca és meua. Brama, que tot ho sap, entengué fàcilment la causa d'aquell silenci. Vichnú temia que Siva, coneixedor del seu projecte, neutralitzés amb llurs males arts els excel·lents efectes que del seu invent esperava. Siva

temia que Vichnú, amo del seu secret, impedís el compliment dels mals que d'ell n'esperava.

A precés de l'Omnipotent, atança Vichnú els seus llavis a la oïda dreta i Siva els seus a la oïda esquerra de Brama, i ambdós en breus paraules li donaren la nova de llurs invents.

Per primera i última vegada, engegà Brama una estrepitosa rialla, els ecos de la qual repercutiren en les cavitats de l'espai amb resonàncies de tro.

Siva i Vichnú coincidien en llur invenció.

¡Havien inventat el diner!

Brama donà al déu del bé i al déu del mal el seu permís per a l'aplicació d'aital invent i es preparà a contemplar curiosament els seus efectes.

I hom assegura que, de llavors ençà, és molt el que es diverteix Brama.

ALFREDO CALDERÓN

Per la traducció,

JOAN MONTAÑA

ANECDOTARI

Per JOAN DEL SEGRE

Alguns anys abans de la Revolució, l'advocat Linguet, tan idealista com mordaç, fou tancat a la Bastilla. Al cap d'uns dies d'estar a l'ombra, un home flac i magre entrà a la seva cel·la. Ell estava preparat per a escriure, i la visita no li fou pas gens simpàtica.

— Què voleu — li preguntà Linguet.

— Senyor — li respongué el visitant amb molta polidesa — vinc...

— Ja ho veig que veniu, però és en mal hora.

— És que sóc el barber de la Bastilla, i era per si...

— Ah! Us haveu enganyat; si és que sou el barber de la Bastilla, afaiteu-la.

Seria cap a l'any 1790 quan es començava a traslluir el desafecte a l'aristocràcia, que la duquesa de Byron assistia a una representació al teatre de la Comèdia. La vetllada fou bastant revolta. Des de la platea fou llençada una poma a la llotja de la duquesa, qui l'endemà l'enviava a Lafayette amb la nota següent: «Permeteu-me, senyor, oferir-vos el primer fruit que de la revolució jo he recollit.»

Així que la revolució del juliol triomfava, els homes, per a donar fe de republicanisme, portaven el llacet tricolor en el trauc de l'americana llur. Un dia que el catedràtic Briffaut — a qui les qüestions polítiques sembla que no l'amoïnaven pas massa — anava a donar la seva lliçó sense la susdita ensenya, un porter l'aturà brusquement dient-li:

— Com és que no porteu l'emblema de la llibertat?

Al que respongué Briffaut: — Perquè sóc lliure, ciutadà.